

ALOITE METSÄPEURAN UHANALAISUUSLUOKAN KOROTTAMISEKSI

Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry, Kuhmo, vaatii jäljempänä esitetyillä perusteilla, että ympäristöministeriö siirtää viipymättä metsäpeuran (*Rangifer tarandus fennicus*) Kainuun paikallispopulaation silmälläpidettävistä (NT) luokkaan äärimmäisen uhanalaiset (CR), tai toissijaisesti luokkaan erittäin uhanalaiset (EN), ja Suomen populaation vähintään luokkaan vaarantuneet (VU), ja julistaa metsäpeuran uhanalaiseksi lajiksi.

Edelleen yhdistys vaatii, että ympäristöministeriö huolehtii asianmukaisesti luonnonsuojeluasetuksen (LSA, 160/1997) 2.1 §:ssä tarkoitetusta luonnonvaraisten eliölaajien ja luontotyypin seurannasta metsäpeuran ja niiden Natura 2000 -alueiden osalta, joilla metsäpeura on suojeluarvo. Koska jo seuranta järjestämättäkin on arvioitavissa, että metsäpeuran suojelutaso ei ole suotuisa, ympäristöministeriön tulee viipymättä ryhtyä toimenpiteisiin suotuisan suojelutason saavuttamiseksi.

Yhdistys vaatii myös, että ympäristöministeriö sisällyttää metsäpeuran Kainuun paikallispopulaation taksonina LSA 21 §:ssä tarkoitettuihin uhanalaisiin lajeihin ja LSA 22 §:ssä tarkoitettuihin erityisesti suojeltaviin lajeihin ja että ministeriö raportoi lajin uhanalaisuusluokan muutostarpeista ja suojelutason epäsuotuisuudesta viipymättä komissiolle.

Lisäksi yhdistys vaatii ympäristöministeriötä ryhtymään välittömästi toimenpiteisiin sen selvittämiseksi, onko metsäpeuran Kainuun paikallispopulaation taantumisessa joltain osin kysymyksessä luonnonsuojelulain 5 a §:ssä (384/2009) tarkoitettu luontovahinko.

Metsäpeura esitetään vuonna 2010 tarkistetussa Punaisessa kirjassa¹ aikaisempaan tapaan silmälläpidettävänä (NT). Uhanalaisuusluokituksessa sovellettavien IUCN-kriteerien ehtojen mukaan taksoni on silmälläpidettävä, kun se ei tällä hetkellä täytä uhanalaisten luokkien (VU, EN tai CR) kriteerien ehtoja, mutta kriteerien ehtojen täytyminen on kuitenkin lähellä tai on todennäköistä, että ehdot täyttyvät lähitulevaisuudessa (IUCN 2001:II.1, IUCN 2006). Taksonin siirtämisessä luokasta toiseen on noudatettava IUCN-periaatteita (IUCN 2001:II.13; IUCN 2006: 2.2.1). Niiden mukaan tulee siirtäminen alhaisemmasta uhanalaisuusluokasta korkeampaan tehdä viipymättä [kun yhdenkin sitä edellyttävän kriteerin täytyminen on havaittu]. Taksonin uudelleenarviointi on erityisen tärkeää silmälläpidettäväksi (NT) arvioitujen taksonien kohdalla (IUCN 2001:II.12.).²

Metsäpeuran Kainuun paikallispopulaation kehitystä kuvaa liite 1. RKTL:n maaliskuussa 2011 suorittamassa helikopterilaskennassa löytyi Kainuusta 802 ja Suomenselältä 1076 yksilöä. Suomen populaatio on pirstoutunut kahteen

-
- 1 Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim./eds.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 685 s.
 - 2 Mannerkoski, I. ja Rytteri, T. (toim.) 2007: Eliölaajien uhanalaisuuden arviointi - Maailman luonnonsuojeluliiton (IUCN) ohjeet. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 143 s.

paikallispopulaatioon ja niiden alapopulaatioihin. RKTL:n mukaan metsäpeuran päälaidunalueet sijaitsivat Kainuussa Ristijärven Hiisijärvellä, Kuhmossa Vuosangan ampuma-alueella ja Sotkamon Huhtikankaan alueella.³ Metsäpeuran suojelutasoon kohdistuvia uhkatekijöitä arvioitaessa on otettava huomioon muun muassa, että vireillä olevan Kainuun 1. vaihemaakuntakaavan valmistelussa suunnitellaan Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen laajentamista.

Ylä-Vieksin kyläyhdistyksen toiminta-alueeseen kuuluva Vuosangan seutu on, paitsi metsäpeuran päälaidunalue ja vaellusreitti, myös ikimuistoisista ajoista lähtien tunnettu lajin tärkeä lisääntymisalue. Nimi Vuosanka tulee saamen kielestä ja tarkoittaa peuranvasaa. Vuosangassa onkin metsäpeuran lisääntymiseen otollisia puronvarsikorpia ja pienialaisia puustoisia rämeitä ehkä tiheämmässä kuin missään muualla koko EU:n alueella. Pelkästään Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueella on yli 300 pientä lampea tai järveä, joita purot ja norot yhdistävät. Alue on lisäksi erityisen lähteikköistä.

Kainuun paikallispopulaatio on metsäpeuran Suomen populaation ainoa monimuotoinen ja siten korvaamattoman arvokas osa. Muutamasta siirretystä yksilöstä alkunsa saanut Suomenselän paikallispopulaatio on sisäsiittoinen siitä johtuvine seurauksineen ja riskeineen. Kelvatkoon se vain välttäväksi turvaksi sen pahimman varalle, että Kainuun paikallispopulaatio häviäisi.

EU:n komissiolle annetussa, vuosina 2006 ja 2007 laaditussa Suomen raportissa luontodirektiivin toimeenpanosta kaudelta 2001-2006⁴ on esitetty, että metsäpeuran populaatio, elinympäristö, levinneisyysalue ja ennuste tulevaisuudesta sekä suojelun kokonaistaso olisivat olleet suotuisia. Suotuisaksi populaatiokooksi on esitetty noin 2000 yksilöä. Lähes koko Kuhmo olisi raportin mukaan sisältynyt metsäpeuran Kainuun paikallispopulaation noin 7000 km²:n laajuiseksi esitettyyn levinneisyysalueeseen.

On ilmeistä, että raportissa esitetty tulos perustuu metsäpeuran osalta virheelliseen ja pintapuoliseen IUCN-kriteerien soveltamiseen. Näin on nähtävästi käynyt muun muassa levinneisyysaluetta määritettäessä. Esitetty alue perustuu merkittävältä osaltaan IUCN-kriteerien vastaisesti satunnaishavaintoihin sekä sopimattomina elinympäristöinä tyhjiä laajojen alueiden huomioon ottamiseen. Lisäksi on vähintään kyseenalaista, onko ollut perusteltua katsoa metsäpeuran tunnetuksi tai oletuksi "nykyiseksi" esiintymispaikaksi kaikki nekin alueet, joiden kautta lajin yksilöitä on vaeltanut jossain vaiheessa kolmen tarkasteluvuoden kuluessa (2003-2005) kuten raportissa selvästi on tehty.

Itärajan takaisesta tilanteesta on Suomessa nähtävästi heikot tiedot, vaikka sikäläisen paikallispopulaation onkin arvioitu romahtaneen. Liitteessä 2 esitetään varovaisuusperiaatetta noudattaen metsäpeuran Kainuun ja Karjalan, ja samalla lajin koko maailman yhteenlasketun monimuotoisen populaation koon kehittyminen. Tilannetta on pidettävä erittäin vakavana.

IUCN-kriteerien perusteella saatavaa korotettua metsäpeuran uhanalaisuusluokkaa on edelleen korotettava, jos Suomen ja Kainuun paikallispopulaatiot eivät saa täydennystä Suomen rajojen ulkopuolelta ja varsinkin, jos näiden arvioidaan menettävän yksilöitä rajojen ulkopuolelle. Metsäpeuran Kainuun paikallispopulaatio on vaarassa olla niin

3 Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos 16.3.2011: Tiedote, Suomen metsäpeurakanta laskettu. http://www.rktl.fi/tiedotteet/suomen_metsapeurakanta_laskettu.html (23.3.2011).

4 <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=103938&lan=fi> (27.3.2011)

sanottu nielupopulaatio, eli se ei ehkä säily ilman ulkopuolelta tulevaa täydennystä. Koska sekä paikallispopulaatio että sen elinympäristö ovat Suomen ulkopuolella nähtävästi heikkeneviä, on lajin häviämiskasvaan riski siitäkin syystä kasvanut.

IUCN-kriteerien ehdot metsäpeuran Kainuun paikallispopulaation uhanalaisuusluokalle erittäin uhanalainen (EN) tai jopa äärimmäisen uhanalainen (CR), ja koko Suomen populaation luokalle vaarantunut (VU), vähintään, selvästi täyttyvät (Liite 3). Ne ovat täyttyneet jo usean vuoden ajan ilman, että taksonien siirtämiseen korkeampaan luokkaan olisi ryhdytty. Koska lajin Suomen populaation ja Kainuun paikallispopulaation osuus maailman populaatiosta on varovaisuusperiaate huomioon ottaen mahdollista arvioida, tulee nämäkin tiedot dokumentoida.

Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry pyytää saada viipymättä perustellun vastauksen tähän aloitteeseen.

Ystävällisin terveisin,

Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry
Niemenkyläntie 165
88730 Ylä-Vieksi
kylayhdistys@vieksi.fi
www.vieksi.fi

Eeva Kyllönen
puheenjohtaja

Timo Niskanen
varapuheenjohtaja

Pekka Pääkkönen
hallituksen jäsen

LIITTEET

- 1 Metsäpeuran Kainuun paikallispopulaation koon kehittyminen 1999-2011
- 2 Metsäpeuran Kainuun-Karjalan populaation koon kehittyminen 1975-2011
- 3 Metsäpeuran uhanalaisuusluokka kriteereittäin ja populaatioittain, Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry, muistio 25.3.2011